

DOI: 10.31866/2616-745X.16.2025.344680
УДК 327.8-025.56:[911.3:32

ФАКТОР ГЕОГРАФІЧНОЇ БЛИЗЬКОСТІ В АСИМЕТРИЧНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Дерев'янка Ігор Петрович

*Кандидат історичних наук, доцент,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2908-6405>,
e-mail: derevianko_ip@ukr.net,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
Відрадин пр-т, 4, Київ, Україна, 02000*

Для цитування:

Дерев'янка, І.П., 2025. Фактор географічної близькості в асиметричних міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 16, с.24-35. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.16.2025.344680>.

У статті розкривається фактор географічної близькості, його вплив на асиметричні відносини. В умовах зростання глобальної взаємозалежності і непередбачуваності одним із головних чинників, що визначає значення асиметрії, є географічний, який є основою для комплексних досліджень відносин між різними за потенціалами держав. Мета дослідження полягає у здійсненні наукової рефлексії, орієнтованої на критичний аналіз фактора географічної близькості. Для досягнення поставленої мети були використані порівняльно-історичний, кількісні та якісні методи, геополітичний аналіз, системний підхід, які дозволили окреслити теоретичні аспекти і значення географічної близькості в асиметричних відносинах. Під час проведення дослідження був застосований геополітичний аналіз, який дозволив зосередитись на вивченні просторових аспектів асиметричних відносин, включаючи географічні, історичні, економічні та безпекові чинники. Порівняльно-історичний метод дав змогу проаналізувати відносини між кількома парами держав-сусідів із різними рівнями асиметрії і визначити спільні та відмінні риси впливу географічної близькості на слабшу сторону в цих відносинах. Використання комбінації кількісних і якісних методів

дозволило глибше зрозуміти природу асиметричної взаємодії між країнами-сусідами та її наслідки. Наукова новизна дослідження полягає в аналізі чинника географічної близькості в асиметричних відносинах, який відіграє величезну роль у формуванні динаміки влади. Загалом географічний фактор детермінує і направляє процеси і явища та впливає на практику асиметричних міжнародних взаємодій. До того ж він суттєво позначається на характері, ефективності відносин, особливо між країнами-сусідами. І хоча сьогодні регіони стають більш відкритими завдяки взаємодії у масштабах світу, сусідні держави залишаються точками найбільш інтенсивного контакту. Тож наслідки асиметричної взаємодії більш відчутні і яскраво виражені саме між суміжними країнами, одна з яких значно потужніша за іншу.

Ключові слова: географічна близькість; асиметричні відносини; асиметрія; держави-сусіди; суміжні держави.

Вступ

На тлі посилення процесів конфронтації у світовій політиці під дією різних факторів перманентно оновлюються зміст і характер міжнародних відносин, що спонукає держави до створення відповідних механізмів для захисту національних інтересів.

Російська збройна агресія проти України поставила під сумнів певні теорії міжнародних відносин, уявлення про вічний мир між державами та надала нового імпульсу в дослідженні відносин між суміжними державами. Ці відносини, будучи домінантними в історії цивілізації, включають широкий спектр взаємодії – від збройного протистояння до мирного співіснування. Між ними формуються відносини довіри і ворожнечі, співпраці та конфліктів.

Світ після холодної війни – дедалі більше асиметричний, в якому асиметрія використовується як інструмент влади, а інтереси і навіть ідентичність перебувають під загрозою зовнішніх сил. В умовах сучасних і непередбачуваних реалій одним із головних факторів, що визначає значення асиметрії, є географічний, який має безпосередній практичний сенс і є підґрунтям для комплексних досліджень відносин між різними силами. Прояви асиметрії помітні не лише між країнами-сусідами, одна з яких значно потужніша за іншу, проте наслідки асиметрії більш відчутні і яскраво виражені саме між країнами зі спільними кордонами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У науковому середовищі останнім часом теоретичним аспектам асиметричної взаємодії держав приділяється все більше уваги. Дослідження, присвячені методології аналізу асиметричних відносин, створюють основи розуміння складної природи відносин між неспівмірними по силі акторами,

але при цьому виразно прослідковується недостатня поглибленість розроблення багатьох питань, особливо фактора географічної близькості в асиметричних відносинах.

Варто відзначити працю «Асиметричні сусіди та міжнародні відносини. Життя у тіні слонів», яка є масштабною науковою розвідкою і присвячена двостороннім відносинам між суміжними державами, одна з яких обов'язково володіє більшим потенціалом і уособлює переважаючу силу. Використовуючи низку тематичних досліджень з усіх континентів, автори цієї книги (Я. Роберг, Н. Парк, Т. Классен, Джавад Х. Куреші, Й. Сулейман, Ч. Конте, Д. Кертін, Д. О'Салліван, Н. Морріс, Ф. Лабарр, П. Жолікер) аналізують проблеми, які постають перед державами, які мають спільні кордони із набагато більшими сусідами, та політику, яку вони розробляють, щоб врахувати цю асиметрію. У дослідженні розкривається низка сценаріїв, в яких одна або кілька менших країн мають керувати відносинами з набагато більшим сусідом чи сусідами. Діапазон асиметричних пар є широким і різноманітним, включаючи приклади відносин Того з Ганою, Монголії з Китаєм і Колумбії із Бразилією, а також більш відомі приклади, такі як Канада і Сполучені Штати Америки або Австралія та Нова Зеландія (Roberge, Park and Klassen, 2023).

Чималий внесок у вивчення асиметрії міжнародних відносин зробив американський політолог Б. Уомак (Womack, 2003; 2004; 2006; 2008; 2010; 2012; 2016), ґрунтовні праці якого розкривають базову структуру асиметрії міжнародних відносин, сутність багатосторонньої асиметрії, регіональних асиметричних відносин, особливості балансування асиметричних взаємодій.

Серед вітчизняних науковців, які досліджували багатогранні аспекти асиметричних відносин, на окрему увагу заслуговують праці Г. Перепелиці, Н. Осташ, З. Міщук, М. Розумного, В. Фісанова, М. Капітоненка.

Формулювання цілей статті

Мета дослідження полягає у здійсненні наукової рефлексії, орієнтованої на критичний аналіз фактора географічної близькості й усвідомлення теоретичного знання про асиметрію відносин між країнами-сусідами.

Виклад основного матеріалу дослідження

Географія є вагомим фактором у визначенні важливості країни в міжнародній політиці. Він може зміцнити стратегічну цінність малої держави завдяки своїй близькості до великої держави або розташуванню поруч із важливими торговими шляхами. Географічний фактор детермінує і направляє процеси і явища та впливає на практику асиметричних міжнародних взаємодій. До того ж він суттєво позначається на характері, ефективності відно-

ДЕРЕВ'ЯНКО ІГОР ПЕТРОВИЧ
ФАКТОР ГЕОГРАФІЧНОЇ БЛИЗЬКОСТІ
В АСИМЕТРИЧНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

син, особливо між країнами-сусідами. І хоча сьогодні регіони стають більш відкритими завдяки взаємодії у масштабах світу, сусідні держави залишаються точками найбільш інтенсивного контакту.

Географічна близькість визначає характер, інтенсивність, щільність відносин між державами, впливає на формування стереотипів взаємного сприйняття. Звичною практикою взаємодії між суміжними державами є використання особливостей, вигод географічного положення, спільної транспортної інфраструктури. Територіальна близькість та спільні прикордонні проєкти спонукають держави-сусідів до поглибленої торговельно-економічної співпраці та дипломатичної взаємодії (Roberge, Park and Klassen, 2023; Walt, 1987).

Сильніші країни-сусіди, володіючи більшими ресурсами, мають кращі можливості для вигідних інвестицій до слабкіших країн, просування своїх політичних, економічних інтересів. Водночас слабкіші країни також отримують певні вигоди від співпраці з потужнішими сусідніми країнами. І все ж ці відносини не носять симетричний характер.

Могутніші держави-сусіди зазвичай віддають перевагу двостороннім відносинам зі своїми слабкішими суміжними державами, оскільки в цих випадках їх домінування буде більш значним і рельєфно вираженим (Womack, 2003; 2004; 2006).

Спільні кордони з великою і непередбачуваною країною вимагають від менших держав чималої концентрації уваги на зовнішньополітичних кроках сильнішої держави-сусіда, які можуть нести виклики і загрози національній безпеці (Thayer, 2011).

Для розуміння значення фактора географічної близькості у контексті асиметричних відносин необхідно з'ясувати сутність асиметрії міжнародних відносин. Поняття асиметрії, її чинників є одними з найважливіших елементів до концептуального осмислення природи міжнародних відносин.

У сфері міжнародних відносин не існує абсолютної рівності розрізнених у геополітичному просторі суб'єктів різного рівня організованості та впливовості. В такому контексті природно вести мову про іманентно властиву міжнародним відносинам асиметричність.

Загалом асиметрія міжнародних відносин як складне багатогранне явище є результатом впливу низки факторів, які відповідно відбиваються на формуванні нової структури взаємодій суб'єктів міжнародної системи та окреслюють подальший напрямок її трансформації. Отже, асиметрія визначає образ міжнародних відносин, стає все більш поширеним явищем у дослідженнях відносин між великими і малими акторами (Womack, 2004; 2006).

Запропоновану американським політологом Б. Уомаком теорію асиметрії можна розглядати в цілому як презентацію альтернативного погляду на міжнародну політику. Теорія передбачає, що нерівності між країнами можуть породжувати суттєві відмінності у поглядах сильніших і слабкіших країн у двосторонніх відносинах. Ці нерівності можуть породжувати неправильне розуміння намірів іншої сторони, що може призвести до замкнутого кола непорозумінь, які зрештою можуть викликати конфлікт (Womack, 2016).

Розглядаючи асиметричні міжнародні відносини як аналітичну категорію, відмінну від відносин між рівними державами, варто акцентувати увагу на факторах, що створюють нерівність між державами.

У сфері міжнародних відносин асиметрія потенціалів створює переваги, дає владу великим державам, тоді як менші стають залежними і вразливими. Наявність такої переваги однієї сторони над іншою і обумовлює асиметрію. Тож теорія асиметрії – це розрахункова теорія, яка зважає переваги різних можливостей держав у сфері міжнародних відносин (Mkuti, 2022).

Асиметрія між партнерами є виміром, який може вплинути на управління відносинами. Вона є не поодиноким явищем, а результатом різниці в показниках могутності між державами, що спричиняє численні відмінності у культурі, владі та їх компетенції.

Асиметричні міжнародні відносини можна інтерпретувати як сукупність зв'язків і взаємовідносин між нерівними по силі та впливу політичними суб'єктами, наслідками яких може бути зверхнє ставлення, погрози, порушення балансу в торговельно-економічній сфері (особливо чітко простежується у відносинах між Китаєм і його сусідніми державами).

Слабка та сильна сторони зазвичай значно відрізняються одна від одної за різними параметрами: площею території, чисельністю населення, забезпеченістю природними ресурсами, обсягом ВВП, військовим потенціалом, рівнем участі у світовій політиці. Ці атрибути можуть дати сильнішим державам важелі впливу на глобальну політику, міжнародні відносини і тим більше на політику слабкіших суміжних держав (Womack, 2012; 2016).

Серед вчених-міжнародників прийнято вважати, що асиметричні державні відносини призводять до нерівних відносин між учасниками, і в малих держав менше вибору у відносинах із більшими, ніж в останніх у відносинах із меншими.

Велика країна, маючи суттєву перевагу практично над усіма суміжними державами (приміром США, Китай, Росія), формує власну реальність крізь призму політичних амбіцій та культурного неокolonіалізму.

ДЕРЕВ'ЯНКО ІГОР ПЕТРОВИЧ
ФАКТОР ГЕОГРАФІЧНОЇ БЛИЗЬКОСТІ
В АСИМЕТРИЧНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Географічна близькість та інтенсивність співпраці є одними з головних індикаторів асиметрії у міжнародних відносинах. Фактор географічної близькості спричиняє або можливі тертя, або ж винятково багатообіцяючі можливості для економічного зростання. Тож прояви асиметрії особливо помітні при географічній близькості. Тоді як використання поняття асиметрії для аналізу двосторонніх відносин між географічно віддаленими країнами з низькою інтенсивністю контактів важливе лише в контексті відносин із впливовими глобальними акторами.

Загалом при відсутності активної взаємодії між державами, особливо в ситуації, коли вони не мають спільних кордонів і їх розділяють чималі відстані, асиметрія як важлива характеристика міжнародних відносин у цілому не втрачає практичний сенс, але у контексті викликів і загроз національній безпеці її рівень впливу близький до мінімуму.

Цілком очевидно, що при географічній віддаленості асиметрія хоча і не втрачає свого значення, але вона не становить великої загрози. Китай практично не являє собою загрози суверенітету, територіальній цілісності географічно віддаленим державам (приміром країнам Африки, Південної Америки, Європи), тоді як сусідні держави – В'єтнам, М'янма, Лаос, країни Центральної Азії, – потерпаючи від «географічної тиранії», відчують тягар асиметрії у відносинах з азійським велетнем.

Китай, переконаний у своїй перевазі, вдається до небезпечних кроків у спірних територіальних водах Південно-Китайського моря, створюючи загрозу економічним інтересам Філіппін, В'єтнаму, Індонезії, Малайзії та Брунею. Китай як найбільший гегемон у регіоні висуває свої претензії майже на все Південно-Китайське море, яке є каналом для щорічної глобальної торгівлі на понад 3 трлн доларів США.

Чимало дослідників-міжнародників, аналітиків стверджують, що «заклякування» Пекіном своїх менших сусідів обумовлено зміною балансу сил на його користь, зростаючою військовою силою, розширенням національних інтересів та наростанням націоналізму у країні (Tolentino and Nam, 2015).

Розбудова відносин між державами-сусідами, що мають спільне багатогранне історичне минуле, насичене розмаїттям подій, не завжди позбавлена гострих проблем. Навіть чималі переваги однієї держави в економічній і військово-політичній сферах над сусідніми державами не завжди дозволяють їй забезпечити реалізацію своїх амбітних планів і цілей, а, навпаки, найчастіше виступають джерелом побоювань і навіть ворожості з їх боку. І тому процес утвердження могутнішої держави в якості регіонального лідера відбувається далеко не просто. Важко сказати, наскільки асиметрія, що

спостерігається в регіоні, є усвідомленою політикою, але ця політика поки що тільки сприяє запеклому протистоянню.

Велика і мала держави формують між собою відносини, виходячи із власних інтересів, розбіжність яких впливає на характер їхньої взаємодії. Асиметрія визначає комплексний і складний характер між нерівними силами, збільшує потенційну турбулентність при виникненні протиріч. Незважаючи на наявність різниці у військово-політичній, торговельно-економічній та інвестиційній сферах, країнам вдається за взаємного бажання спрямовувати відносини в добросусідське русло завдяки культурній близькості та великому історичному досвіду взаємодії, зразком можуть слугувати відносини між країнами-сусідами – В'єтнамом і Китаєм. Проте всі намагання меншої сторони запропонувати більший паритетний діалог переважно завершуються асиметричними односторонніми та недружніми діями з більшої сторони (Thayer, 2011).

Асиметричні відносини між суверенними суміжними державами здатні розвиватися в мирному ключі, але якщо будуть відкалібровані таким чином, щоб уникнути загрози державному суверенітету з боку сильнішої сусідньої держави. Саме у відносинах із РФ Україні за роки незалежності так і не вдалося розвинути доброякісну асиметрію або її мінімізувати. Як наслідок, найбільший сусід, знехтувавши принципами і нормами міжнародного права, переконаний у власній величезній перевазі, розв'язав широкомасштабну війну проти суверенної Української держави.

Майже всі відносини РФ із суміжними державами (окрім КНР) за визначенням є асиметричні, в яких одна країна явно домінує над іншою. Асиметрія, яка склалась у відносинах між Росією і державами на пострадянському просторі, набула гіпертрофованих форм. Проте асиметрія може нівелюватися в межах ЄС, де між націями існують міцні зв'язки, такі як спільна валюта, наднаціональні законодавчі, виконавчі та судові механізми (Wivel and Steinmetz, 2010).

Беручи до уваги різноманітність регіональних ситуацій і ролі регіональних держав, відносини між неспівмірними по силі суміжними державами не виглядають простими. На думку Б. Уомака, спільною особливістю для всіх регіональних держав-лідерів є «центричність уваги». Приміром, ПАР перебуває в асиметричних двосторонніх відносинах з усіма сусідніми країнами – Намібією, Ботсваною, Зімбабве, Есватіні і Мозамбіком, а також з анклавом Лесото, для яких відносини з ПАР мають стратегічне значення. ПАР є уособленням більшої сили, тоді як сусідні держави меншої. Тобто ПАР більша за площею, кількістю населення, має суттєві переваги у військовій, економічній сферах.

ДЕРЕВ'ЯНКО ІГОР ПЕТРОВИЧ ФАКТОР ГЕОГРАФІЧНОЇ БЛИЗЬКОСТІ В АСИМЕТРИЧНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

У цих двосторонніх відносинах вплив ПАР є суттєвим і очевидним, і таким чином зацікавленість її партнерів у відносинах (тобто сусідніх держав) є більшою, ніж зацікавленість у цьому африканського гіганта. Оскільки всі країни взаємодіють між собою, ці відносини не ізольовані одні від одних і утворюють певну схему (Womack, 2006, p.10). Тож слабкіші держави, перебуваючи у ризикованому становищі, досить уважно і навіть підозріло сприймають будь-які дії більш потужної сусідньої держави.

Більша і менша держави-сусіди взаємодіють у міжнародній системі, у якій великі держави становлять меншість, а середні та малі – більшість, і, незважаючи на формальне визнання загальних принципів міжнародного права, вони діють в умовах невизначеності та непередбачуваності, що ускладнює вибір зовнішньополітичної стратегії в асиметричній взаємодії. У результаті кожен учасник міжнародної системи змушений робити свої кроки з огляду на непередбачувану поведінку інших учасників. Особливої гостроти це питання набуває в асиметричних відносинах між суміжними державами (Walt, 1987).

Своєрідною квінтесенцією загального сприйняття сусідства з більшою і сильнішою державою є висловлення колишнього прем'єр-міністра Канади П'єра Трюдо (1968–1979 та 1980–1984), який під час виступу у вашингтонському Національному прес-клубі 1969 р., образно змальовуючи двосторонні відносини, зазначив, що «жити поруч зі США – це однаково, що бути в ліжку зі слоном: не має значення, наскільки він дружелюбний і терплячий, кожен його рух відчувається дуже добре» (Roberge, Park and Klassen, 2023).

Загалом відносини між США і Канадою розглядаються як позитивний приклад класичних асиметричних відносин, які є взаємовигідними, асиметрично взаємозалежними і зрештою зорієнтовані на поглиблення співпраці і подолання наявних або потенційних протиріч. Хоча безпека більше не є проблемою між сусідніми державами, конфлікт інтересів проте не втрачає своєї актуальності. Канада схильна бути надчутливою до американських жестів у цих взаємодіях, тоді як Сполучені Штати приділяють менше уваги своєму північному сусіду.

Канада, гостро відчуваючи свою вразливість у відносинах зі США, вміло керує цими складними асиметричними двосторонніми відносинами, щоб пом'якшити ефект асиметрії та просувати свої соціально-економічні інтереси.

Не завжди держави-сусіди є співмірними за сукупними показниками могутності, що дає можливість сильнішим державам діяти в односторонньому порядку, нав'язуючи слабкішим власну модель розвитку відносин. Тож між державами існує певний ступінь асиметрії. Відсутність еквівалентних намі-

рів у взаємодії між не рівними по силі сусідніми державами часто створює напругу у відносинах між ними, що позбавляє їх взаємної користі.

Асиметричні відносини, відповідно до концепції асиметрії, розробленої Б. Уомаком, не є тимчасовим збігом обставин. Серйозна асиметрія потенціалів країн не дозволяє говорити про їх рівну вагу та вплив на систему міжнародних відносин і передбачає підходи до відносин та принципово різні оцінки дій другої сторони. Незважаючи на стабільність подібної моделі відносин, серйозними викликами для неї може стати поява нових протиріч, досвіду подолання яких у сторін поки що не було. Інший чинник нестабільності – втручання в усталені асиметричні відносини третьою стороною.

Крім того, асиметрія міжнародних відносин не є сталою величиною. Вона схильна в різні періоди як зростати, так і зменшуватись, що впливатиме на характер відносин між нерівнозначними партнерами.

Безумовно, різниця потенціалів є одним із визначальних факторів визначення характеру відносин між країнами та їхнього місця на світовій арені. У будь-якій сфері двосторонніх відносин здобутки або втрати слабкішої сторони будуть значно суттєвішими, ніж для сильнішої. Зростання розриву у військовій, економічній, технологічній сферах між великими і малими державами викликає стурбованість насамперед у малої сили та породжує неоднакові наслідки. Якщо асиметричні відносини стали реальністю між двома сусідніми країнами, для слабкої ці відносини посідають центральне місце у зовнішньополітичних пріоритетах, при цьому вона найчастіше буде проявляти алармістські настрої щодо дій сильнішої. Сильна сторона, навпаки, зосереджена на взаємодії з набагато більшим числом акторів і, відповідно, менш зосереджена на відносинах зі слабкою, прагнучи визначати їх у своїй політиці однозначно або як дружні, або як ворожі, щоб уникнути додаткових ускладнень (Womack, 2016).

Тож нерівнозначні сили, які перебувають у стійких асиметричних відносинах, виходять із різних зовнішньополітичних пріоритетів. Більші сусідні держави у списку своїх стратегічних пріоритетів ставлять менші сусідні держави на нижчу позицію, які, зі свого боку, змушені надавати цим відносинам стратегічного значення.

Висновки

Отже, одне із центральних місць у концепції асиметричних відносин посідає географічний фактор. В якості основоположного моменту асиметрії виступають стійкі взаємозв'язки з географічно близькими державами, а також відносини в частині використання переваг та вигод географічного фактора.

Рівень асиметрії, її ефект залежать від географічної близькості, яка збільшує потенційну загрозу і значущість асиметрії у відносинах, тоді як географічна віддаленість зменшує небезпечні симптоми асиметрії, і в цій ситуації вона не є важливим предметом аналізу. Тобто в цілому немає сенсу оцінювати асиметричні відносини між державами (якщо одна з них не впливовий полюс сили, який прагне відстоювати свої інтереси в різних регіонах світу) з погляду їх симетричності чи асиметричності, якщо вони географічно віддалені, не мають спільних інтересів, спірних питань і щільність співпраці є у край низькою.

Держава, яка перебуває на вищому рівні розвитку і володіє більш потужним потенціалом, порівнюючи із сусідніми державами, визначатиме порядок денний двосторонніх відносин із сусідньою державою і відіграватиме помітну роль у регіоні, впливаючи на політику сусідніх держав. Все це унеможлиблює встановлення відносної симетрії у відносинах між нерівнозначними акторами як у військово-політичній, так і в торговельно-економічній сферах.

Перспективним напрямом тематики вбачається дослідження чинників багатосторонньої асиметрії, управління відносинами неспівмірних держав, що стає загальною і все більш важливою проблемою.

REFERENCES

- Mkuti, S., 2022. Asymmetry Theory and Practical Application in US-Kenya Counterterrorism. *East African Journal of Education and Social Sciences*, [e-journal] 3 (6), pp.149-165. <https://doi.org/10.46606/eajess2022v03i06.0246>
- Roberge, I., Park, N. and Klassen, T., eds., 2023. *Asymmetric Neighbors and International Relations Living in the Shadow of Elephants*. London: Routledge.
- Thayer, C., 2011. The Tyranny of Geography: Vietnamese Strategies to Constrain China in the South China Sea. *Contemporary Southeast Asia*, [online] 33 (3), pp.348-369. Available at: <<https://muse.jhu.edu/article/468544>> [Accessed 12 March 2025].
- Tolentino, E. and Ham, M., 2015. The entrapment of asymmetry: the Philippines between the US and China. *Bandung: Journal of the Global South* [e-journal] 2 (20), pp.2-20. <https://doi.org/10.1186/s40728-015-0016-8>
- Walt, S., 1987. *The Origins of Alliances*. Ithaca: Cornell University Press.
- Wivel, A. and Steinmetz, R., eds., 2010. *Small States in Europe: Challenges and Opportunities*. London: Routledge.
- Womack, B., 2003. Asymmetry and systemic misperception: China, Vietnam and Cambodia during the 1970s. *Journal of Strategic Studies*, [e-journal] 26 (2), pp.92-119. <https://doi.org/10.1080/01402390412331302995>

Womack, B., 2004. Asymmetry theory and China's concept of multipolarity. *Journal of Contemporary China*, [e-journal] 13 (39), pp.351-366. <https://doi.org/10.1080/1067056042000211942>

Womack, B., 2006. *China and Vietnam: The Politics of Asymmetry*. Cambridge: Cambridge University Press.

Womack, B., 2008. China as a Normative Foreign Policy Actor. CEPS Working Document No. 282/January 2008. *Centre for European Policy Studies*. [online] Available at: <<https://aei.pitt.edu/11662/1/1607.pdf>> [Accessed 14 March 2024].

Womack, B., 2010. *China Among Unequals Asymmetric Foreign Relationships in Asia*. [e-book] Singapore: World Scientific. <https://doi.org/10.1142/7627>

Womack, B., 2012. Asymmetry and China's Tributary System. *The Chinese Journal of International Politics*, [e-journal] 5 (1), pp.37-54. <https://doi.org/10.1093/cjip/pos003>

Womack, B., 2016. *Asymmetry and International Relationships*. New York: Cambridge University Press.

Надійшла: 09.06.2025; Прийнята: 01.08.2025;
Стаття була вперше опублікована онлайн: 28.11.2025

FACTOR OF GEOGRAPHICAL PROXIMITY IN ASYMMETRICAL INTERNATIONAL RELATIONS

Ihor Derevianko

*PhD in Historical Sciences, Associate Professor,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2908-6405>,
e-mail: derevianko_ip@ukr.net,
State University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, Ukraine, 02000*

The article reveals the geographical proximity factor and its influence on asymmetric relations. Under conditions of growing global interdependence and unpredictability, one of the main factors determining the significance of asymmetry is a geographical one, which is a basis for comprehensive studies of relations between states with different potentials. The main objective of this research is to carry out a scientific reflection focused on the critical analysis of the geographical proximity factor. To achieve the set goal, comparative-historical, quantitative and qualitative methods are applied, as well as geopolitical analysis and systemic approach, which allow to outline theoretical aspects and significance of geographical proximity in asymmetric relations. During conducting this study, geopolitical analysis is used, which makes it possible to focus on the study of spatial aspects of asymmetric relations, including geographical, historical, economic and security factors. The comparative-historical method makes it possible to analyse relations between several pairs of neighbouring states with different levels of asymmetry, to identify common and distinctive features of the impact of geographical proximity on the weaker side in these relations. The use of a combination of quantitative and qualitative methods allow for a deeper understanding of the nature of asymmetric interactions between neighbouring countries and their consequences. The scientific novelty of this study grounds on the analysis of the geographical proximity factor in asymmetric relations, which plays a significant role in shaping the dynamics of power. In general, the geographical factor determines and directs processes and phenomena, influences the practice of asymmetric international interactions. Additionally, it significantly affects the nature and effectiveness of relations, especially between neighbouring countries. Although today regions are becoming more open due to the interaction on a global scale, neighbouring states remain the points of the most intense contact. Therefore, the consequences of asymmetric interactions are more tangible and vividly expressed precisely between neighbouring countries, one of which is much more powerful than the other.

Key words: geographical proximity; asymmetric relations; asymmetry; neighbouring states; adjacent states.

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.